

Anekdoták, történetek

Nyelvbotlás

Ha egy hétköznapi ember nyelve botlik, a kutya sem veszi észre, de „próbálja meg” ezt egy olyan valaki, aki a beszédből él: rádióbemondó, színész vagy pap. Azonnal észreveszik. Nemcsak a kollegák, hanem más is. Ez esett meg a Temesvár melletti Újszentesen egy lelkészértekezlet alkalmával.

Az 1948-ban államosított egyházi földek visszaadásáról volt szó és, a házigazda kollega, a derék Szűcs Ottó hozzászólása során erre emlékeztetett: „...valamikor a lelkészek fizetéséhez tartozott harminckét *katasztrófális* hold föld is.” (Csak mellékesen jegyzem meg, hogy a *kataszteri* holdak elvétele az egyházak és a lelkészek számára is „katasztrófálisak” voltak.)

(1993)

A verekedő pap

Amikor Érkeserűbe kerültem lekipásztornak, elődömré, mint minden elődre, sok jót és sok rosszat mondtak pártolói, illetve ellenségei. Egyik panasz az volt rá, hogy a vallásórás gyermekeket veri a templomban.

Mondhattam volna, hogy Jézus a jeruzsálemi templomban ostort használt – két ízbén is – a nevelés szándékával, de érveimet a panaszkodók amúgy sem hagyták volna jóvá, mert Jézus az Jézus volt, nem pedig akármilyen fiatal kezdő papocská. Meg aztán a templom az mégiscsak Isten háza...

Mintegy hatvan-nyolcvan nebuló volt akkoron a vallásórák látogatója, így természetes, hogy valamiképp néha fegyelmezni is kellett őket. Legtöbb esetben az írás-másolás büntetését alkalmaztam, de amikor ez sem használt, nekem is meg kellett pántolnom az ebadtát. Ilyenkor a „bűnössel”, akivel részben egyetértettem, mint egykori csintalan pulya, kimentem a templomkertbe és ott hajtottam végre az ítéletet, vagy pedig valamelyik cimborával végeztettem el, hogy a szülők ne a papra panaszkodjanak a templomi verekedés miatt.

Nos, sosem szólott meg senki, de fel sem jelentettek sem a milícián, sem egyebütt.

(*Resicabánya, 2000. március 23.*)

Scheinder bácsi esete a füstölt kolbásszal

Schneider bácsi ott lakott feleségestül a resicabányai templom és iskola épületének tetőterében. Schneider néni az egyházközség mindenese volt, az öreg pedig mindenbe besegített, amikor nem volt már mit tennie a nagyhírű mozdonygyári kazánkovácsoknál, ahonnan nyugdíjba ment alapos, szinte földszüketségnek nevezhető halláskárosodással. Ennek a halláskárosodásnak aztán meg is voltak a kellemetlen következményei, de néha derős percei is. Természetesen nem az öreg számára, bár – ha félreértett valamit és megmondották neki, hogy mekkora marhaságot mondott vagy válaszolt – ő nem haragudott meg érte, hanem jóízűen nevetett. Néha még hosszan kacagott is saját, akaratlanul elköveztett balfácánságain. Mert a siketség nagy, bosszantó úr az emberen.

Schneider néni egyszer elküldte az öreget paradicsompaprikáért a piacra, amit aztán savanyúságnak akart eltenni. Meg is érkezett kisvártatva és hozott paradicsomot és paprikát is. De térjek mondandóm lényegére.

Az öreg az imaház hátsó udvarába, ahol semmilyen tűzveszély nem fenyegetett, egy kicsinyke házi kolbászfüstölőt épített magának. Ebben, természetesen szívességből, füstölte fel a mindenkori lelkésznek (akikből „csak” négyet szolgált ki szeretettel, szűk félszázad alatt), s emellett az épület lakóinak és néhány szomszédnak, barátnak „disznóságait”.

Egy alkalommal barátom, Környey Attila is kolbászt hozott füstölni, amit az öreg el is vállalt s fel is füstölt a legjobb tudása szerint, miért is a füstölés tiszteletdíja – az egy pofa pálinka mellett – egy-két „metszés” kolbász volt.

Az öreg – szokása szerint – rudakra rakta ki szikkadni a már felfüstölt kolbászokat egy kétágú létra segítségével, éspedig az épület egyik tantermében, melyet csak nagy ünnepeken használtak templomnak. A tulajdonos aztán innen vitte el kolbászokat. A Környey kolbásza is ott szikkadt már pár napja.

Történt, hogy egyik napon éppen engem keresett és összefutott az öreggel az udvaron, s mivel a kolbászairól megfeledkezett, csak ennyit kérdezett az öregtől: „A tiszteletes úr itthon van?”

A válasz megdöbbenő volt, mivel Schneider bácsi arra gondolt, hogy Környey a kolbászok felől érdeklődik: „Ott van a templomban felakasztva!... Jól néz ki megfüstölve, és már eléggé kiszikkadt.”

Aztán, hogy az esetet én is hamar megtudtam, elképzeltem magam szikkadt-füstölten. Főleg felakasztva... És hónapokig beszélünk az akasztott és felfüstölt – kolbászról.

(*Resicabánya, 2000. április 21.*)

Zsugori uram (Nekrológ helyett)

„Esmérek én egy vént
Ki az? Neve sincsen,
Régen eladta már
Asztat is a kincsen.
Sőt míg bírt is véle
Magában tartotta,
Mert mondani másnak
Ingyen sajnálotta.”
(Csokonai: *Zsugori uram*)

Gyermekkorom, majd ifjúkorom legkedveltebb olvasmányai közé tartozott a *Zsugori uram* című Csokonai-vers. A magam részéről ma már inkább tökéletes jellemrajznak tartom, mint egyszerű szatirikus költeménynek, melyben a költő bőségesen él a szatíra elképesztő és elképzelhetetlen eszközeivel. Mégpedig azért inkább jellemrajznak, mert aránylag eléggé közeli rokonságomban is található néhány mintapéldány, akik Csokonait ma is bőségesen halmozniák el ihlettel és ötlettel egyaránt, másként fogalmazva: Csokonai térden állva és sírva kérdezné: Hogyan is tudtak az én rokonaim ennyire bő fantáziával fősvényen élni?

A *Zsugori uram* így ma is kedvenc olvasmányom volna, ha épp megtalálnám szerzője kötetét a benne föllelhető nagyszerű költeménnyel. Így aztán csak emlékezetből tudok idézni is belőle, meg utalni is egy-egy hihetetlennek tűnő jellemvonásra.

Csokonai nem járt messze a valóságtól, amikor a fősvénységet ebben a versben pompásan megmintázta. Érzésem szerint csak személyes tapasztalat ihletheti meg annyira a költőt, hogy ilyen portrét tudjon karikírozni.

Én is tudtam egy ilyen Csokonai-féle csodabogárról, de épp fősvénységének köszönhetően még csak nem is ismertem. Lánya, veje, unokái közeli rokonaim. Sőt, a rézszemről ismeretlen vén hites feleségét is ismerem. Pontosabban ismerjük egymást pár évtizede. Hogy mennyire volt a címben foglalt Csokonai-figura hiteles?! Na, ne tessék félni, mert túltett sok mindenben Zsugori uramon.

Akkor hallottam róla, amikor a lányának lakodalmán voltam még anno... Ceaușescu akkortájt vezette be azt a megszigorítást, melynek értelmében este tízkor még abban az esetben is be kellett zárni a vendéglőket, szórakozóhelyeket, üzemi étkezdéket, ha történetesen lakodalom megtartására bérelték ki azt. Így volt ez Temesváron is, a forradalminak kikiáltott városban is. Nos, ezen a lakodalmon hallottam róla, a nevesincs mai vénről.

A lakodalom végeztével a menyasszony valamelyik rokonához mentünk még nőtázní, táncolni, mivel a rendezet nem csendrendelet volt, hanem amolyan alkoholfogyasztási korlátozás, mégpedig azért, hogy akinek csak fröccsre telik, vagy akár többre, mint József Attila lumpenjének, ricsajt ne támasszon – másnaposan a munkahelyén. Otthon viszont tehette, ha a szomszédok is vele ricsajoztak.

Akkor tudtam meg, hogy a vénember azért nem jött a lakodalomba, mert ki nem állhatta a lányát. Nevelni sem nevelte. Az anyai nagynyja és annak nőtestvérei nevelték „albérlésben”. A vénember pedig csak azért gyűlölte a lányát, mert nem fiú lett. Utána pedig fiút nemzeni...!? Ajaj! Hát nem engedheti meg az ember magának, hogy kétszer tévedjen, mert ekkora költségbe már nem verheti magát még egyszer. Igaz, hogy először sem költekezett ő semmit, de... De hagyjuk. Halottról vagy jót, vagy rosszat!

Ugyanis a vénember, aki a fősvénység miatt talán csak akkor volt pillanatnyira közel a boldogsághoz, amikor a lányát nemzette, nemrégiben bement a fürdőszobába. De onnan már nem jött, hanem hozták... Ajaj! Istenuccse, hogy meg nem hal, ha tudta volna, hogy mennyibe kerül majd a temetése. Bár a felesége szerette volna olcsóbban... Pontosabban nem is olcsóbban, hanem katolikus pappal temettetni; de az nem vállalta, mert a megboldogult ortodox volt. (Volt a... majd’ megmondtam mi! Annak született Radauczbán, de aztán a vallása is odalett. Tán kapott érte pár krajcárt, mivel az már nem volt divat az ötvenes években, amikor letette bizományba valamelyik pártirodán avagy szakszervezetnél. Így aztán az ortodox pap megkérte a stólat tisztességgel, meg aztán gyertya is kellett, meg koliva, törölközők és pomána... Igaz ez utóbbi nem került sokba, mert az özvegy készpénzben fizetett a gyászolókkal együttérző személyeknek. Ott is volt két szomszéd a másik lépcsőházból, akik nem ismerték a *tatikut*,² meg három, amolyan minden temetésen potyázó csavargóféle.)

Na, hogy el ne feledjem: még a veje sem volt a temetésen. De nem ám. Mert a vő, a vénember halála előtt két nappal előre megfontolt és kitervelt szándékkal elment egy lakodalomba. Ezt onnan tudom, hogy a vő mellettem ült a kocsiban egészen Érendrédig. Ott persze kiszállt.

² *Tătucu* = az *apa* román megfelelőjének becézett változata: *apuka*.

A Sors közben nagyot fintorított az orrán és a lakodalom ideje alatt küldte a tatikut a fürdőszobába. És ott és akkor végzett vele.

Mikor aztán visszaérkeztünk Temesvárra s fölkísértük a sógort, az anyósa nyitott ajtót, aki illően feketében fogadta az érkezőket, majd kisvártatva csak ennyit mondott – igaz, akkor, amikor én épp a fürdőszobában voltam, ahonnan vissza is jöttem: „Hála Istennek, meghalt a férjem! Legalább én is élhetek tán nyugodtan pár esztendő! Ugye, hogy nem vétkezem, ha most ezt mondom?!”

Velem már az én szatirikus stílusomban illett volna közölnie, valahogy így: „Boti! Nagy öröm van a családban: bement a fürdőszobába, de onnan már nem jött, hanem... vitték. A ravatalozó kápolnába.”

Az egyik századvégi Zsugori uram így is megspórolt egy pomána-porciót:³ a vejéét. Na meg néhány telefonimpulzust, mert az anyós nem akart ünneprontó lenni a lakodalomban.

Így aztán nemcsak én nem ismerem ezt a vént, de a veje sem, akit pedig csak azért rühellett az apósa, mert a lánya magyarhoz ment feleségül.

(*Resicabánya, 2005. május 8.*)

Makay Botond Károly

Lejebb már nem eshettek⁴

Egy alkalommal Tamási Áron és Kós Károly volt nálunk elszállásolva. A vendégszobában két régi faágy volt. Mikor készültünk a vendégfogadásra és összeállítottuk az ágyakat, mondom a feleségemnek, hogy gyengének találok az ágyak vasazatát, de azt mondta: elég erősek és megbírják a vendégeket.

Éjjel egy óra körül hangos beszédre ébredtünk. Tudtuk, hogy vendégeink jöttek haza. Bementek a vendégszobába, mi pedig lélegzetvisszafojtva figyeltük, hogy vajon valóban megbírják őket az öreg fekvőhelyek?

Hallottuk, hogy vetkőznek. Egyszer Kós azt mondja Áronnak: „Na, válassz!” De Tamási udvariaskodott: „Te vagy az öregebb, válassz te!” A következő pillanatban recsegés-ropogás és Tamási harsány kacagása. Károly bácsi alatt összeomlott a nyoszolya. Aztán Tamási is belevetette magát az ágyba és ő is hasonlóképpen járt. Most már Kós kacagott nagy örömmel. Persze, mi a szomszéd szobában borzasztóan restelltük a dolgot és szemrehányások özönét zúdítottam a feleségemre, aki gondos háziasszony volt, de ebben az esetben túl optimista. Reggel aztán persze, se vége, se hossza nem volt a részünkről való bocsánatkérésnek, de Kós és Áronka csak kacagtak, váltig erősítve, hogy soha olyan jól nem aludtak, hiszen be voltak biztosítva, hogy lejebb már nem eshetnek, és a jó meggypálinkáért minden bűnünket megbocsátották.

Közlő: Adamovits Sándor⁵

³ A pomană román szó magyaros átírása. Jelentése: olyan érdemszerző adomány, amellyel – az orthodox felfogás szerint – az adományozó bűnbocsánatot eszközöl ki. Tehát az üdvösség tekintetében kötelezőnek tekintett alamizsna, jócselekedet.

⁴ Részlet Olajos László, néhai marosvécsi református lelkipásztor kéziratos visszaemlékezéseiből. Hogy a részlet érthetőbb legyen, tudni kell, hogy az eset egy marosvécsi helikoni találkozáson történt. Abban az időben Keményék kastélyában nem volt elég hely minden vendég elszállásolására, így a falu segítségét is igénybe vették, köztük természetesen Olajos László papét is.

⁵ Adamovits Sándor a *Helikon – Kemény János Alapítvány* (alapította br. Kemény János fia: Miklós) elnöke. *Magyar Újságírók Romániai Egyesületénél* tevékenykedik nyugdíjasként és a marosvásárhelyi Vártemplom gyülekezeti lapjának, az *Új Kezdetnek* főszerkesztője. 30 éve kutatja a két világháború közötti erdélyi

Sem akácos, sem füzes!

Makkai Sándor az 1242-es tatárjárást megörökítő *Sárgavibar* című regényében a mohi csatából menekülő Rugacsfalvi testvéreket egy *akácosban* rejtette el. Vargyas Gerő szedő ezt a szót *füzésre* javította át, Makkai pedig visszajavította *akácosra*. Ez több rendben megismétlődött, mire a szedő levélben figyelmeztette a püspök-író, hogy az akác csak Amerika felfedezése után került Európába. Makkai megköszönte a bíráló figyelmeztetést és a figyelmességet, és amint azt a regény is bizonyítja, az akácost kijavította *cseryésre*. Így aztán sem írónak, sem szedőnek nem kellett eredeti álláspontjához ragaszkodnia. Meg aztán egy püspök csak jobban tudja! Még, ha Makkai is...

(1986)

Bor, búza és...

Apai nagyapám, Makay Elek, a szatmárhegyi pap egy lakodalom alkalmával, amikor valaki véletlenül fölborított egy teletöltött borospoharat, azt találta mondani:

– Inkább egy véka búza ömlött volna ki, mint ez a pohár bor.

Hívei megbotránkozva szóltak a felelőtlen kijelentésre:

– De hát mégis, tiszteletes úr! A búza az mégis csak maga az élet!

– Igen – hangzott a bölcs válasz –, de a kicsorgott búzát össze lehet szedni, de a kiömlött bort soha!

(1986)

A Börci-féle „jó”

Valamikor, s még az ötvenes évek végén is a kolozsvári Protestáns Teológián a „jeles”, „jó”, „elégéses” és „elégtelen” osztályzatokkal minősítettek. Egyetemi szinten nem használták a számjegyes minősítést.

Dr. Maksay Albert, akit *Börci bácsinak* nevezünk, nagyon gyakran adott „jó” minősítést – kitűnően meleg szívének köszönhetően, s talán azért is, mert tudta, hogy nem egyedül a görög nyelvtan tudásán vagy nem-tudásán múlik az, hogy kiből milyen lelkipásztor válik.

A költőként is ismert újszövetséges professzornak osztályzatai, melyeket általában kegyelemből adott, *Börci-féle jóként* váltak ismertté évtizedeken keresztül. Ez a kegyelem azonban megszegyenítő (is) volt, mert a jó öreg sohasem tudta elhallgatni a kegyelem-jegy beírásakor.

– Hát, XY úr, ez csak amolyan Börci-féle „jó”!

Ha pedig kimondta, szívesebben vettük volna az elégtelent is. Mert az elégtelen csupán feleletminősítés lett volna, nem pedig dorgálás.

(Aztán azt is elárulhatom fél évszázad távlatából, hogy az indexemben van jeles is, de elégéses is Börci bácsinál.)

(2007)

magyar írók, pontosabban a vécsi Helikon íróinak életét és munkásságát, valamint a szabad írói közösség történetét. E témában két könyvet közölt: *A vécsi vár vendégei* (az 55 helikonista élete és munkássága); és ennek „mellékleteként” az írók feleségeiről szóló írás: *Helikoni nagyszasszonyok*.

Börcki bácsi és a puskázás

Puskázás az, amikor a diák valahonnan lopja a mondanivalóját, vagyis amikor valamilyen segédeszközre támaszkodva felel vagy ír.

Börcki bácsinál többféle puskázási módszert alkalmaztunk: kis cédulákat, miniatűr tekercseket készítettünk előre, tenyerünkre róttuk a ragozásokat, vagy pedig egyenesen az ölünkbe tett egyetemi jegyzetből inspirálódtunk. De az is dívott, hogy „belőttük” a görög Újszövetség vizsgára kijelölt szövegrészleteit. A „belövés” abban állt, hogy beírtuk a magyar fordítást a görög sorok közé (esetleg több változatban is). A jó öreg persze „tisztá” görög Bibliát adott kezünkbe, mert tudta, hogy a mieink közül egyesek rendszeren be vannak „tanítva”. De aztán mégis csak az történt, hogy a térdünkön ott volt a „kétnyelvű” Újszövetség is, ami aztán kézről-kézre járt, mert ilyen nem volt ám akkor mindenkinek.

Egy alkalommal négyen, talán öten voltunk kollokválni Maksaynál, s ment jól, vagy éppen csak dőcögött a fordítás; mindenesetre úgy tűnt, hogy ha nem is jeles, de mégis csak méltó utódai vagyunk az öreg Károli Gáspárnak.

Rám kerülvén a sor, olvasom és fordítom a szöveget – eléggé jól. Már-már látom is leckekönyvemben a „jeles” minősítést, amikor Börcki bácsi hűvös udvariassággal megszólal:

– Makay úr, ne nézzen annyira lefelé, mert meggörcbül a nyaka!

Nos, ezúttal (is) ugrott a „Börcki-féle jó”; de én nem vettem meg az „elégségest” sem.

(1996)

Az egykori úrfi

Maksay Albertnek, azaz *Börcki bácsinak* a 20. század húszas éveinek végén *Úrfi* volt a csúfneve a teológián, melyet apáink választékos öltözete, feszes, délceg tartása, amerikaiás múltja és igen fiatal volta miatt ragasztottak rá.

Mi több ízben is lestük a idős, nagyműveltségű professzort: mikor tűnik föl a folyosó végén, hogy a tanterembe megérkezvén, illő tisztelettel és csendben fogadhasuk. Tehát: amikor kilépett a tanári szoba kijáratánál, a „szolgálatos” diák jelezte ezt.

Börcki bácsi bizonytalán sejtette, hogy leskelődünk, mert egyszer aztán, miután felállva köszöntöttük s engedély adott a leülésre, így szólt a maga „hehezett” orrhangján: „Tudják-e, uraim, mi a különbség maguk s a harminc évvel ezelőtti hallgatók között? Az, hogy harminc évvel ezelőtt a leskelődő szolgálatos beugrott a terembe s azt kiáltotta: „Vigyázzatok, mert jön az *úrfi!*” A mostani leskelődő meg azt kiáltja: „Jön az *öreg!*”

És már vette is a Bibliát, és öregségét meghazudtoló fiatalossággal olvasta föl az előadás előtti, odavágó igeszakaszt.

(1986)

A riadt rektor

Megtörtént esetről szólok, ami akkortájt, az '50-es évek végén nagy riadalmat kellett, amikor a kolozsvári Teológián a nagy letartóztatások folytak. Persze ez a riadalom a köztisztületben álló Dr. Juhász István rektorban született, akít valamelyik csibész teológus valamikor *Pakulárnak* „keresztelt” el. Nemcsak a szinonima kedvéért.

A rektor úr meg is kérdezte egyszer, hogy miért is nevezik őt a diákok *Pakulárnak*. Feltehetően nem azért, mert nem lett volna tisztában a szó jelentésével, hanem inkább azért, mert nagyon jól értette a tréfát és pártolója volt a jó humornak, és kíváncsi volt egy frappáns diákválaszra.

Nos, ha kíváncsi volt, meg is kapta a választ, méghozzá az egyik székely fiútól. Talán épp a Pásztori-fiúk egyikétől: „Azért, nagytiszteletű rektor úr, mert a juhász csak őrzi a *juhót*, de a pakulár az le es vágja!”

Persze, a válasz utalás volt arra is, hogy Juhász Istvánnál, a szigorú egyháztörténész professzornál az is megesett, hogy az egész kollokváló csoportot (akkoron úgy nevezték még a vizsgákat) a következő szesszióra utalta.

Nos, letartóztatások ide, meghurcoltatások oda, a diák diák marad, s mindig van kedve valami csalafintaságra. Így történt ez a mi esetünkben is. Csalafintasággal.

Egyik délután Juhász István bent dolgozott a rektori hivatalban, de ottlétét senki sem sejtette... De ha sejtette volna is... Egy csoport teológus elhatározta, hogy elgyakorlják a temetési szertartás liturgiáját. Persze, hogy természetesebb legyen, és hogy minden a lehető legjobban kövesse a valóságot, a „pap” mellé gyülekezet is kellett, és természetesen halott is. A gyülekezet adva volt a lézengő teológusokból, s a halott szerepét is elvállalta valaki, akinek egyebet sem kellett tennie, csak végigfeküdni a szertartást. Na nem koporsóban, hanem csak egy lószőrpokrócon. (Persze ezt sem tudta volna bárki megjátszani röhögés nélkül, ami csak megerősíti azt a tényt, hogy a komolytalansághoz is kell bizonyos komolyság.)

A ravatal, mint jeleztem, egyszerű volt: egy bentlakási lószőrpokróc, amelyen protestáns egyszerűséggel nyugodott a „halott”... és a pap megkezdte a szertartást annak rendje-módja szerint. Ennek során, természetesen, elmondta azt a prédikációt is, amit meg kellett írnia a gyakorlati homiletika (igehirdetéstán) órára.

Ment minden a maga rendjén, akár egy valódi temetésen... (Csupán csak a gyászos siratás maradt el.) Azaz ment volna, ha a nagytiszteletű rektor úr nem fejezte volna be a délutáni tennivalóit. Mivel azonban befejezte és hazafelé indult, a rektori hivatal kulcsra zárva kilépett a tágas folyosóra, ahonnan le lehetett látni az udvar épp azon részére, ahol a „gyászszertartás” folyt. Mivel benne is állandóan ott volt a félsz az ötvenhatos események erdélyi történései miatt, a nem kis csődületet látva balsejtelmei támadtak. Gyorsan körülnézett és egy épp arra menő teológustól, akit nemigen érdekelhetett a szertartás, ijedten kérdezte: mi történik odalent?

– Semmi különös, nagytiszteletű úr! – felelt kissé szorongva, de nem palástolható derűvel a kérdezett – csak a temetési szertartást gyakorolják élőben!

Rektor uram rövid csendet tartott, majd határozott lépéssel az ablakhoz lépett, annak egyik szárnyát kinyitotta s leszólt a csoportnak:

– A tiszteletes prédikátor uramat és a megboldogultat kéretem a hivatalomba! A gyászolók pedig oszolhatnak!⁶

Hogy mi volt a temető pap, illetve a „megboldogult” jutalma, illetve büntetése, arról nem szól a krónika. Annyi bizonyos, hogy szárazon megúszták, mert Juhász István értette a viccet, tréfát és szerette diákjait. De diákjai még esztendőik múltán is nagyokat nevettek a félbeszakadt „száraz” temetésen.

(*Resicabánya, 1986–2000*)

⁶ Más változat szerint: „A tiszteletes prédikátor uramat kéretem a hivatalomba! A halott maradhat, gyászolók pedig oszolhatnak!”

„Megerőszakolták”

A 20. század hatvanas éveiben még kollokviumoknak nevezték a református teológián a félévenként leteendő vizsgákat, melyeken a szaktanár egy vagy több vizsgázót fogadott a feliratkozás szerint.

Dr. Juhász István rektor egyetemes egyháztörténelmet adott elő. Szigorú ember lévén megkövetelte a tökéletes anyagismeretet. A mellébeszélést, hasalást nem sokáig tűrte, s így igencsak hamar visszaadta az indexet, ha azt a diák előre oda merte nyújtani neki.

Első emeleti dolgozószobájában mindig többen kollokváltak egyszerre. Akár hat-hét diákot is fogadott. Így az alábbi eset is hamar közszájon forgott.

Kardos Sándor, a mára már nyugdíjas érkeserűi sippantó másodéves volt, s valami olyan tételt húzott, amelynek alapján háborúkról és azoknak mindenféle szörnyűségeiről kellett beszámolnia. Magoló típusú diák volt a mi vörös hajú, szeplős, agyontelt barátunk, így a stencillel sokszorosított anyagot szó szerint igyekezett visszaadni. Sorolta is becsülettel a megátalkodott ellenség minden gonosz tettét: rablást, fosztogatást, gyilkosságokat, falvak fölégetését és egyebeket, amikor egyszer csak beállt a „rövidzárlat”, és sehogy sem tudta folytatni a kurzus szavai szerint megkezdett mondatot. Saját szavaival pedig még annyira sem volt képes folytatni a megkezdett gondolatot. Hát újakezdte a mondatot, de újra csak elakadt: „...így a beözönlő csapatok raboltak, fosztogattak, gyűjtogattak, a gyermekeket és öregeket kardélre hányták, a lányokat és aszszonyokat pedig szerre-sorra megb..., megb... És az amúgy is vörös fiú lángvörösen ismételte, mint mikor elakadt a tú a patefon lemezén.

Juhász professzor úr egy darabig halálkomolyan hallgatott, bár látta, hogy a teológusok majd megpukkadnak a visszafojtott nevetéstől. Amikor aztán látta, hogy a kollokváló ajkára sehogyan sem jut a kurzusában álló „megerőszakolták” szó, ugyanolyan komolysággal csak ennyit mondott, mintegy befejezve a kollokváló megkezdett szavát: „Megbecstelenítették... Kérem, folytassa! Nem ragaszkodom a szöveghű visszamondáshoz!”

(Resicabánya, 2000. március 29.)

Az első órák egyikén Mózes Andrással

Gólyák voltunk a javából, s már ismertük Mózes András professzort, aki egyik órájára bejövén, szemináriumi dolgozattémát jelölt ki az első padsorban ülőknek. A kijelölés lényege az volt, hogy a hallgatók a padban elfoglalt helyük rendje szerint kapták a feladatot, és pedig a Biblia könyveinek sorrendjében. A feladat pedig a kijelölt szentírási könyv kivonatolása, ismertetése volt. (Ma sem tudom, hogy a bibliaismeret miatt épp Mózes Andrással kellett tanulnunk, hiszen ő a protestáns egyháztörténelem professzorja volt.)

Megkezdte tehát az első gólyánál. Rámutatott és hangosan ezt mondta: „Egy Mózes.” Majd a másodiknál: „Kettő Mózes”, és így tovább. Szóval kiosztotta Mózes öt könyvét.

Ekkor történt, hogy amikor Mózes András rámutatott a *Pionírnak* nevezett és a számolásba jól belejött gólyára, ez meggondolás nélkül beköpi: „Hat Mózes!”

Mózes András alaposan fölfogta a kirobbanó nevetés okát, és csak ennyit mondott: „Az én könyvem még nem készült el.” És folytatta a feladatkiosztást Józsué könyvével.

(2007)

Most szedtem a fáról

Dr. Horváth Jenő versírással is foglalkozott. Még messze volt a doktorátustól, amikor 1938-ban, 38 esztendőskorában kiadta a *Most szedtem a fáról* című vereskötetét.

A kötetet – állítólag – Maksai Albert így értékelté tömören: „Jenő, bár ne szedted volna!”

Makay Botond Károly

1.*

Az 1919-ben Magyarországról visszavonuló román csapatok egy-két tisztje a Teológiai Intézet tanári lakásaiban talált szállást. Rengeteg majorságot és nagy rakás tűzifát hoztak magukkal. A majorság ellepte a Teológia udvarát és kertjét, a tűzifa halomba dobálva éktelenkedett az intézet udvarán.

Bekess Károly háznagy mesélte nekem: figyelmeztettem a tiszt urakat, hogy vigyázzanak a majorságra, mivel baromfivész van a városban. Pár nap múlva egy reggel az összes majorság szédelegni kezdett, majd felfordult. Ne tessék azt gondolni, hogy én csináltam valamit. A baromfivész, amit megjósoltam, az pusztította el a libákat, rucákat, pulykákat.

Arra is figyelmeztettem a tiszt urakat, hogy rakassák ölbe a tűzifát. Könnyen leomolhat a halom, és a professzor urak gyermekeit is maga alá temetheti. Hát nem teljesedett be ez a jóslatom is? Egy reggelre a fa összevissza hányt halma leomlott. Jó, hogy még éjszaka történt mindez, amikor a gyermekek nem játszottak az udvaron. A tiszt urak katonákat hoztak, és szabályosan ölbe rakatták a fát. Én pedig – mesélte tovább a háznagy úr – a nekünk a pinceablakon beesett fát rakattam szintén szépen ölbe.

2.

Barabás Árpád magyarókereki lelkész szívesen és gyakran felöntött a garatra. Egy alkalommal két nap múlva, hajnalban kocsizott haza a parókiájára. Az ajtót zárva találta. Zörgetésére az ablak megnyílt, és kiszólt a felesége:

– Ki van ott kint?

– Ha a magyarókereki pap nincs otthon, akkor ő zörget az ajtón – hangzott a felelet.

3.

Bartók György püspök egy alkalommal a püspöki palota lépcsőjének a tetejéig kísérté ki gr. Bánffy György egyházkerületi főgondnokot. Búcsúzaskor a miniszterelnök-főkurátor így szólt:

– Az erdélyi református püspök van olyan nagy úr, hogy az előszobáján túl senkit sem kísérhet ki. Még engemet sem!

* Az itt következő 10 anekdota forrása: László Dezső: *Kolozsvári Demokritus*.

4.

Csia Pál brassói lelkipásztor kitűnően dolgoztatott másokat. Ha a segédlelkészeknek nem volt irodai munkájuk, előre levélborítékokat címeztetett velük. Az átutazó lelkészeket, hacsak tehetette, legalább egy hétköznapi istentiszteleti szolgálatra beszervezte.

Egy alkalommal meghallotta, hogy Tavasz Sándor és Imre Lajos teológiai professzorok átutaznak Brassón, Sepsiszentgyörgyre menve. Meghívta őket szállásra, hogy késő este ne kelljen Szentgyörgyre kimenniük. Amikor a két tanár este hétkor a parókiára megérkezett, arra kérte őket, hogy amíg a vacsora elkészül, fájadjanak le a gyülekezeti terembe, és ott beszélgessenek a presbiterekkel és a vezetőségi tagokkal. A professzorok lépre mentek. A teremben azonban a teológiai tanárok meghallgatására szabályszerűen összehívott hatalmas gyülekezet várta a vendégeket. A belépő professzorokhoz a világ legtermészetesebb hangján szólt Csia:

– Szíveskedjete egy-egy előadást tartani, nem is gondoltam, hogy ilyen sokan lesznek.

Így tartott mindkét professzor egy-egy rögtönzött, különben kitűnő előadást. Azóta járja a szó: Pali, nincs egy öl fád, hogy azt is felvágjuk?

5.

Marosvásárhelyen belmissziói konferenciát rendeztek a kurátorok számára. Arra serkentették őket, hogy a lelkipásztoroknak segítsenek a pasztorációban. Az udvarfalvi gondnok is részesedett ebben a kiképzésben.

A tanfolyam után Farkas Jenő udvarfalvi lelkész beteg lett. A falu végén egy szegény asszony nagyon beteg volt, meg kellett volna látogatni. Farkas tiszteletes úr magához hívatta a kurátort, és megkérte, menjen el helyette a szegény asszonyhoz, és vigasztalja meg.

A kurátor vállalta is e szép pasztorációs feladatot. Amikor belépett a beteghez, megkérdezte tőle:

– Hogy vagy, Julis?

– Nagyon beteg vagyok, lelkem kurátor uram, furt köhegek.

– Há honnét köhegsz, a mejjed közepből?

– Hát éppen hogy onnan!

– No, akkor téged az Isten se gyógyít meg! – fejeződött be a pásztori beszélgetés.

6.

Az 1920-as évek közepén indította újra a *Kis Tükör* c. családi hetilapját Kecskeméthy István teológiai tanár, és a díszterem szószékéről a következőképpen jelentette be a jó hírt:

– Újból megindult a *Kis Tükör*, mivel az embereket le kell szállítani az ördög szejkeréről (Makkai Sándor regénye) és a filozófia járszalagjáról (Tavasz). A mi utunk a Krisztus útja.

7.

Kádár Géza kolozsvár-alsóvárosi lelkipásztorhoz 1942-ben betért az irodába egy óslakos kolozsvári hívő.

– Kit tetszik keresni? – kérdezte a tétovázó vendégtől Kádár.

– Irsay nagytiszteletű urat keresem – hangzott az elképesztő válasz.

– Hallatlan! Hol lakik maga?

– Itt Kolozsvárt a Kétvízközben – felelte az atyafi.

– Hát maga 1906 óta nem volt templomban, és nem tudja, hogy Irsay után Barabás Samu, majd Vásárhelyi János lett a lelkész, és most 1936 óta én szolgálok itt?

– Kérem, én ezt mind nem tudom, de azért jó református vagyok, ebben ne tessék kételkedni.

8.

Czegléd Sándort Győrből Ceglédre, Győri Elemért Pápáról Győrbe hívták meg lelkésznek. Ezután találkozott Ravasz László az öreg Pokoly Józseffel és elújságolta neki az érdekességet: Győrben Győri, Cegléden Czeglédi a lelkész, majd hozzátette: Józsi bácsi, nehogy téged is ezen az alapon hívjanak meg lelkésznek.

9.

Révész Imrét fiatal teológiai tanár korában nagyon szerette Kenessey Béla püspök. Egy alkalommal Révész egyik előadásában Böhm Károlyra is hivatkozott. Erre Kenessey megjegyezte:

– Imre is elveszett ember, már ő is *bömböl*.

10.

Mivel Vásárhelyi Jánosnak egy sereg prédikációs kötete jelent meg, nagybátyját, Vásárhelyi Boldizsár kolozsvár-belvárosi lelkészt a felesége, Ida néni, Gyulai Pál unokahúga rávette, hogy ő is adjon ki egy prédikációs könyvet, hiszen ő is van olyan okos, mint az unokaöccse, akit amúgy is ő nevelt. Boldi bácsi nehezen állt kötélnek, váltig küzdött az asszonyi hiúság ellen. Végül is nyomdába adta a legjobbnak ítélt prédikációit, és *Siessünk Jézushoz* címen hatalmas kötetben megjelentette. Sajnos a vállalkozásba belebukott, mert a könyvet nagyon kevesen vásárolták meg, és végül a kis dési házát is el kellett adnia, hogy a nyomdai adósságot kifizethesse.

A teológiai hallgatóknak minden évzárókor 8–10 példányt ajándékozott a kötetből jutalomkönyv gyanánt. Az ünnepély után az egyik jutalmazott a konviktusban kihirdette: Vásárhelyi *Trappoljunk Jézushoz* c. kötete 10 lejért eladó. A könyv ára különben 200 lej volt.